

BEGIN EN EIND VAN HET MAGERE JAAR 1991

Mededeling 483 van het Biologisch Station Wijster

Bernhard de Vries, Biologisch Station, Kampsweg 27, 9418 PD Wijster

In 1991 the Dutch Mycological Society organized 44 one-day forays. Due to the hot and dry summer eight forays were cancelled. The total number of recorded species is 956 of 269 genera. Common wood-inhabiting fungi as *Trametes versicolor*, *Hypholoma fasciculare*, and *Nectria cinnabarina* were most frequently recorded. One species was new to the Netherlands, viz. *Psathyrella globosivelata*. Rare or interesting species are mentioned for each foray separately.

Waar begin je aan: een verslag over een jaar dat na de herfst van 1992 toch wel vergeten zal zijn. Een verslag over een seizoen waarin, naar men beweerde, armoede troef was, en waar desondanks grote aantallen soorten zijn gevonden die ik nog nooit heb gezien. Waar begin je aan, kan ik ook zeggen tegen hen die steeds vaker korstjes gaan verzamelen, of, helemaal een "mer à boire", kleine ascomycetjes. Want zo is het gegaan: als er geen grote zijn dan pakken we wel kleintjes. Tenslotte zijn onze mycologen niet voor een kleintje vervaard. Waar beginnen we aan met de kartering van die schijnbaar eindeloze vormenrijkdom; en dat in een landje dat vergeleken met overig Europa een mycologisch arme provincie is.

Toch wordt de betekenis van ons onderzoek voor de toekomst van het natuurbehoud in ons land en daarbuiten zichtbaar. In dat licht heeft ook een verslag over een arm seizoen zin.

Het weer

Het jaar 1991 kenmerkte zich door grote weersverschillen binnen Nederland. Wijster bleef van 25 juli tot 23 september vrijwel verstoken van neerslag, en in oktober kregen we slechts 2/3 van de normale hoeveelheid. Zuidelijk van Zwolle waren de hoeveelheden na half september normaal. In de tweede helft van oktober waren de velden hier dikwijls wit bevroren, terwijl de eerste nachtvorst in het midden van het land twee weken later kwam. Over het geheel genomen was het weer te lang droog en te vroeg koud.

Geteld

In het jaar 1991 werden 44 excursies gepland waarvan er twee in mei, vier in augustus en twee in september niet doorgingen. Er werden 75 kilometerhokken geïnventariseerd (in 1990 97). Toch werden bijna evenveel soorten gevonden als in voorgaande jaren (1027 soorten in 1989, 1002 in 1990, en 956 in 1991). De aantal-

len geslachten bedroegen respectievelijk 279, 284 en 269 (zie Chrispijn & Jansen, 1991 en Benjaminsen, 1990).

De grootste aantallen soorten werden gevonden in Landgoed Suideras bij Zutphen (144), en in het bos bij Bergen (134). Zeven van de acht excursies met meer dan 100 soorten vielen tussen 12 oktober en 23 november, dus vrij laat in het jaar. Uitzonderlijk was de excursie op 28 september in het duingebied Meijndel bij Wassenaar met 131 soorten.

De algemeenste en de zeldzaamste

Het lijstje van de meest voorkomende soorten lijkt erg op dat van 1990. Opnieuw staan de minst uitdrogingsgevoelige soorten bovenaan. *Trametes versicolor* (36x), *Hypholoma fasciculare* en *Nectria cinnabarina* (29x), *Mycena galericulata* (26x), *Dacrymyces stillatus* en *Bjerkandera adusta* (25x), *Stereum hirsutum* (24x), *Pluteus atricapillus* en *Rickenella fibula* (22x), *Xylaria hypoxylon* en *Schizopora paradoxa* (21x) voeren de lijst aan. Bijna al deze soorten groeien op hout.

De meest voorkomende mycorrhiza-soorten waren *Amanita rubescens* en *Paxillus involutus* (18x), en *Xerocomus chrysenteron* (16x).

De meest genoteerde hoedloze korstzwammetjes zijn in het veld herkenbaar: *Peniophora quercina* en *Cerocorticium confluens* (10x) en *Phlebia radiata* (9x). Vermoedelijk waren de volgende, niet direct herkenbare, soorten algemener: *Hyphoderma puberum* (6x), *Trechispora farinacea* (5x), *Botryobasidium subcoronatum* (4x) en *Hyphoderma praeternisum* (2x). Bij de interpretatie van de karteringsgegevens moet dus t.z.t. wel een correctie voor verzameltraditie en herkenbaarheid in het veld worden toegepast.

Van de 956 soorten vielen 148 in de categorie ZZ en ZZZ (Arnolds, 1984 en Arnolds & al., 1992). Daarvan waren er 37 soorten die tevens in de Rode lijst staan (Arnolds, 1989). Van die groep zijn er drie tweemaal gevonden: *Gaeastrum nanum*, *Inonotus dryadeus* en *Russula veternosa* (alle drie ZZ). Heel bijzonder is de vondst van *Psathyrella globosivelata*, op 9 november, een soort die nieuw is voor Nederland (Gelderblom, 1992).

De excursies

Van de helft van alle excursies werden enkele notities of een kort verslag naar Lies Jansen opgestuurd. Daarvan werd dankbaar gebruik gemaakt. Afgezegde excursies zijn niet vermeld. Achter de terreinnaam staat telkens het aantal gevonden soorten tussen haakjes.

6 april - Zuid-Limburg bij Cadier en Keer, Riesenbergh (37) en Örenbergh (31)

Het voorjaarsbezoek aan deze kalkterreinen bleek wel de moeite waard te zijn. Er werden 17 soorten ascomyceten gevonden o.a.: *Dasyscyphus nidulus* (op stengels van Salomonszegel), *Disciotis venosa*, *Kotlabaea deformis* en *Mitrophora semilibera*. Verder nog *Corioloropsis gallica*, *Ganoderma australe*, *Psathyrella amstelodamensis*, en *Trametes zonatella*.

27 april - Oostvoorne, Weversduin (31)

Was het mooie weer de oorzaak dat er naast de negen NMV leden acht KNNV deelnemers kwamen? Het bezoek leverde naast typische duinsoorten zoals *Entoloma chypeatum*, *Verpa conica* en *Helvella leucopus* (ZZ) ook nog twee andere bijzondere soorten op nl. *Auriscalpium vulgare* en *Trametes trogii*.

4 mei - Meijndel en Kijfhoek, bij Wassenaar, drie kilometerhokken (38)

Is een bezoek aan deze duinstreek tot traditie geworden? Ook op 25-11-89, 12-5-90 en 20-10-90 werd dit gebied bezocht. Het was misschien wel ver, maar warm was het niet, met een maximum temperatuur van 11 graden. Te oordelen naar het aantal Gasteromyceten (7) was dit de club van Leo Jalink. Bijzonderheden: *Morchella esculenta*, *Strobilurus tenacellus* en *Tulostoma brumale*. Verder werd daar *Peniophora lycii* verzameld, een soort met dendrohyphidia, die volgens Eriksson & al. (1978) vermoedelijk algemeen is langs de kust van heel Europa. De vondsten tijdens dit bezoek en op 27 oktober bevestigen dit. Verder werd ook *Stromatinia rapulum* gevonden, een ascomyceet van 1 tot 3 cm op wortelstokken van Salomonszegel.

9 mei - Grensgebied bij Herkenbosch, Dahlheimer Mühle (46) en Meijnweg - Elfenmeer (30)

Hebben ze gesmokkeld en buitenlandse fungi aan de Nederlandse lijst toegevoegd? Een paar leuke dingen kwamen er wel uit. In een ven vond men o.a. *Galerina paludosa* en *Hypholoma myosotis*. *Mitrella paludosa* kwam op twee plaatsen voor. En verder *Pterula gracilis* op stengels van oeverplanten. Op drogere bodem vond men o.a. *Psathyrella fulvescens* var. *dicrani*.

10 mei - Zuid-Limburg bij Cadier en Keer, Riesenbergr (75) en Örenberg (48)

Als je de soortenaantallen ziet zou je vergeten dat het een mei-excursie was; een lange rij van bijzonderheden. Vergeleken met de kalkbossen is Drenthe maar een armzalige zandhoop. Typische voorjaarsfungi zijn o.a. *Agrocybe praecox*, *Disciotis venosa*, *Entoloma chypeatum* (groeïend bij Rosaceae) en *Mycena abramsii* (voorheen als *M. praecox*). *Encoelia furfuracea* is ook al vroeg in het voorjaar te vinden op takken van de Hazelaar.

26 mei - Hollandse Hout, ten zuiden van Lelystad, 2 kilometerhokken (60)

Een typische ascomyceten-excursie (25 soorten) met verschillende soorten die moeten worden gezocht in de laatste bladzijden van Supplement 2 (pag. 143 e.v.) (Arnolds & al., 1992). Enkele bijzonderheden: *Helvella queletii* en groeiend op een brandplek *Pyronema omphalodes*. Daarnaast verschillende korstvormige fungi, b.v. vier soorten *Peniophora* en twee soorten *Ceriporia*: *C. reticulata* en *C. viridans*. Hier de enige melding van *Steccherinum robustius* ss. H. Jahn.

16 juni - Het zuiden van Friesland bij Munnekeburen: Rottige Meenthe (26), en in de Noordoostpolder bij Kuinre: het Kuinderbos (12)

Met een groep van 15 personen heeft men eerst een kilometerhok in een laagveengebied opgezocht waar nog maar weinig van bekend was. Waarschijnlijk is dit gebied voor mycologen leuker dan de naam doet vermoeden, maar het weer werkte niet mee. Relatief was het nog een redelijk goede excursie met o.a. *Coprinus auricomus*, *Galerina paludosa*, *Hypholoma udum* en *Hymenochaete rubiginosa*.

Omdat men tijd over had werd ook nog even een kijkje genomen in het Kuinderbos. Daar vond men o.a. *Dermocybe cinnamomea* s.str. en *Hymenochaete tabacina*. *Collybia dryophila* var. *funicularis* bleek voor sommigen een variëteit die je makkelijk over het hoofd ziet.

30 juni - Roden, Natuurschoon (42) en ten noorden van Roderveld, 2 kilometerhokken (29)

De leider Roel Douwes vond blijkbaar de resultaten niet om over naar Lies te schrijven. Inderdaad is een bezoek in het goede seizoen aan deze drie kilometerhokken (parkachtig landschap, gedeeltelijk op potklei) al gauw goed voor 150 soorten. Wel werden op deze zomerexcursie o.a. *Cantharellus cibarius*, *Entoloma undatum*, *Inocybe squamata* en *Marasmius lupuletorum* gevonden. De laatste twee zijn typische kleisoorten.

13 juli - Westzuidwest van Meppel, De Wieden (22)

Een groep van zeven mensen heeft op een bewolkte dag een stukje van de wijde (wiede) rietlanden doorzocht waaruit een paar mooie vondsten opdoken: o.a. *Conocybe crispa*, voorheen alleen van de IJsselmeerpolders bekend, verder *Simocybe rubi*, en op dode stengels *Coprinus tigrinellus* en *Psathyrella typhae*.

20 juli - Ten zuiden van Den Oever, Robbenoordbos, 2 kilometerhokken (90)

Volgens Friedjof v.d. Bergh was het daar zeer droog weer; desondanks kwamen er twaalf belangstellenden naar Alkmaar. Hun moeite werd beloond, want hoewel er weinig vruchtlichamen stonden was het aantal soorten voor zomerse begrippen niet gering. Enkele namen: *Agaricus augustus* (hoeddiameter >20 cm), *Agaricus bitorquis*, zeven soorten *Coprinus* waaronder *C. auricomus*, *Dasyyscyphus grevillei*, *Eutypa acharii*, een zeldzaam(?) ascomycetie op loofhouttakken, *Inocybe reducta*, *Tomentella griseoviolacea*, en vier soorten *Xylaria*.

27 juli - Omgeving Winterswijk, Willinks Weust (15), Bos in 't Rot (43) en Wooldse Veen (13)

Met een divers gespecialiseerd gezelschap van elf deelnemers kwam men volgens de notitie tot "weinig bijzonders". In de herfst staat er wel meer in deze oude bosjes op kalkhoudende leem, maar een paar bijzonderheden waren er wel: *Amanita strobiliformis* (ook in 1989) en *Entoloma porphyrobrillum*. Verder in het ven *Galerina paludosa*, *G. tibücystis* en *Tephrocybe palustris*. *Fomes fomentarius* zat hier niet alleen op Berk maar ook op Beuk en Eik.

20 augustus - Slikkerveer, Landgoed ten Donck (38)

Bij landgoederen vindt men altijd wat, alleen moet je je verwachtingspatroon tijdig laten bijstellen door de neerslagcijfers. 't Hield niet over dus.... Toch nog *Amanita spissa* var. *excelsa*, *Coprinus auricomus*, *C. friesii* en *Xylaria carpophila*.

24 augustus - Zeist, landgoed Oostbroek (19) en Blikkenburgerlaan (15)

Vier deelnemers. 't Was wel demotiverend, zo'n laag aantal soorten. De vanouds bekende Blikkenburgerlaan, met bermen op klei, bood met deze droogte toch nog enkele typische soorten zoals *Boletus radicans*, *Russula pseudointegra* en *Xerocomus porosporus*. Overigens vond men op deze dag *Ganoderma australe*, *G. lucidum* en *G. pfeifferi*!

31 augustus - Breukelen, Ridderhofstede Gunterstein, 2 kilometerhokken (58)

Met acht deelnemers bezocht men dit vochtig parkbos op klei. Ondanks de droogte bleken natte grasplekken in de laan rijk aan *Coprinus*-soorten (8) waaronder zeer zeldzame zoals *C. callinus*, *C. narcoticus* en *C. plagioporus*. Verder waren o.a. aanwezig: *Russula anthracina*, de Kleibosrussula *R. pseudointegra*, en *R. veterospora*. Gelukkig is de monumentale lindenlaan weer beter onderhouden dan in voorbije jaren en zijn jonge lindes geplant waar oude uitgevallen zijn.

7 september - Ten noordoosten van Leek, Lettelberter Petten (23)

"Nou, nou, wat een excursie. Een uur lang in de regen ploeteren door een uitgedroogd, dichtbegroeid elzenbroekbos zonder een paddestoel te zien. Uiteindelijk nog wel wat gevonden maar het hield niet over. We waren met z'n tweeën. Twee anderen heb ik geadviseerd maar niet te komen..... hetgeen dus terecht bleek." Zo verging het Roeland Sullock Enzlin in Groningen. Wel vonden deze volhouders een aantal elzebegeleiders waaronder drie *Naucoria*'s en *Lactarius omphaliformis*. Verder *Oxyporus populinus* en *Scutellinia scutellata* (laatste vondst van dat jaar).

12 september - Ten zuiden van Breukelen, Nijenrode (47)

Weer droogteproblemen. Geen verslagje maar wel waren er zes soorten *Coprinus*, b.v. *C. cortinatus* en *C. phaeosporus*. Is dat geslacht droogteresistent? Verder natuurlijk de Kleibosrussula en op begraven hout de Toefige labyrintzwam, *Heteroporus biennis*.

15 september - Bossen ten zuiden van Goor, 3 kilometerhokken (36)

Eerst gingen de vijf deelnemers naar "Het Stort" te Stokkum, een gebied waar in het verleden grond met keileem gestort is. Er staat nu o.a. Noorse Esdoorn en Acacia. Ondanks dat het terrein kurkdroog was vond men er o.a. *Geastrum fimbriatum*, *Hemimycena candida* op Smeerwortel, en *Steccherinum fimbriatum* met zijn karakteristieke lilabruine kleur en rand met rhizomorfen. In het laatste kilometerhok werd *Gloeophyllum trabeum*, de Dunplaathoutzwam, gevonden.

21 september - Wijhe, landgoed de Gelder (45) en ten zuiden van Olst landgoed de Haere (29)

Acht deelnemers, Wim Ligterink schreef: "De bossen bij beide landgoederen zijn gemengd van samenstelling, en gelegen op deels klei, deels zandgrond. Vanwege langdurige droogte was het aantal soorten niet heel groot, hoewel het ons niet tegenviel. Echt bijzondere soorten hebben we niet gevonden. Mooie vondsten waren *Collybia fusipes*, *Volvariella speciosa*, *Pholiota astragalina* en *Psathyrella noli-tangere*." Ook *Psathyrella orbitarum* kan hier worden genoemd.

28 september - Druten, landgoed Horssen, 2 kilometerhokken (54)

"Dit bosgebied ligt op een rivierduin dat boven de klei van het Land van Maas en Waal uitsteekt (een donk). Zo'n overgangsgebied is potentieel goed voor veel soorten, wat vorig jaar bevestigd kon worden. Weliswaar viel de NMV-excursie toen vlak na een droge periode, een maand later telden enkele recidivisten 123 soorten. Goed genoeg om het particuliere terrein opnieuw in het excursieprogramma op te nemen. Helaas viel de eerste regenbui, na een periode die nog droger was dan vorig jaar, te kort voor de geplande datum. Het bosgedeelte op zand was nog niet interessant maar het lagere deel, met name rond de eendenkooi, leverde 52 soorten op, o.a. *Calocybe carnea*, *Daldinia concentrica* en *Marasmius scorodoni*. Beide excursiegangers hadden een geslaagde dag." Ook werd hier *Russula acrifolia* gevonden (enige melding in deze serie).

28 september - Wassenaar, duinvegetaties bij Kijfhoek (131)

Als je de soortenlijst doorleest krijg je de indruk dat het zo'n zeldzame dag was. Een dag waarop je ogen en oren, handen, dozen en kennis te kort komt om alles te verwerken wat je tegen komt. En een dag waarop de zon de herfstbladeren en, zo het lijkt, je hele wezen doorstraalt. Een gouden dag met veel bijzonderheden. Enkele daarvan: acht Gasteromyceten waaronder *Bovista pusilla* en *Geastrum nanum*; negen soorten *Coprinus* waaronder *C. patouillardii*, *C. pellucidus* en *C. poliomallus*. Verder o.a. *Inocybe dunensis*, *Marasmius anomalus*, *Phaeomarasmius erinaceus* (als je die eenmaal gezien hebt vergeet je hem nooit meer), *Pleurotus pulmonarius*, *Pluteus plautus*, *Rhodocybe popinalis* en *Russula clariana*. Helaas werd *Crepidotus subsphaerosporus* niet bewaard. Senn-Irlet (1992) schrijft dat deze soort (variëteit van *C. cesatii*) nog niet in Nederland gevonden is.

3 oktober - Helmond, Eindhovens Kanaal, 3 kilometerhokken (93)

Vergeleken met de excursie van 14 oktober 1990 (136 soorten), leverde deze dag aanzienlijk minder op. Deze keer geen Rosse populierboleet of Eikeboleet, maar een verlegen Blozende berkeboleet: *Leccinum oxydabile*. Verder een kleine champignon, *Agaricus semotus*, en de enige *Leucoagaricus* in deze serie, *L. pudicus*. Ook nog twee soorten *Tomentella*: *T. bryophila* en *T. sublilacina*. Gelukkig werd daarvan materiaal bewaard want ze zijn moeilijk op naam te krijgen. Was het toeval dat *Naucoria striatula* op 28 september bij Wassenaar werd gevonden en kort daarna in dit terrein en verder in het hele jaar niet meer?

5 oktober - Uithuizermeeden, Rensumaborg (27), Eemshaven (25) en Uithuizen, Menkemaborg (52)

Bent u daar al eens geweest? Op die wijde kleivlakten waar zo hier en daar eeuwenoude kerkjes en boerderijen de horizon onderbreken? En waar de kleine kasteeltjes (borgen) trekpleisters zijn voor ieder die van kunst en cultuur houdt? Het was al een voorproefje van het jaar van "Columbus in paddestoelenland", want o, o, wat was het op het Groningsche Hoogeland nog wit! Zelfs het Gele hoorntje kon daar iets nieuws zijn. Overigens ontbraken ook daar de zeldzaamheden niet. Bij de Rensumaborg o.a. *Entoloma euchroum* en *Pholiota gummosa*. Het terrein van de Eemshaven bevatte een paar polder- en duinsoorten zoals *Pholiota lutaria*, *Galerina marginata* en *Rhodocybe popinalis*. Het laatste terrein leverde het grootste aantal soorten op waaronder *Agaricus augustus*, *Flammulina fennae*, *Lepiota brunneoincarnata*, *Pholiota aurivella* en *Psathyrella pygmaea*.

6 oktober - Langbroek, 2 kilometerhokken (82)

In het Utrechtse kleigebied zijn lanen gewoonlijk veel rijker aan fungi dan bij dit bezoek (zie Veerkamp, 1992). Ondanks de droogte waren er toch nog wel leuke soorten zoals *Coprinus subimpatiens*, *Cortinarius vibratilis*, *Inonotus nodulosus*, *Pluteus albonigosus*, *Psathyrella fibrillosa* en *Stropharia albonitens*.

10 oktober - Alkmaar, Rekerhout (67) en Geestmerambacht (38)

Rob Chrispijn vertelt: "Hoewel een doordeweekse dag, toch een kleine tien deelnemers. 's Morgens werd het Rekerhout bezocht; een jong park op klei in Alkmaar-Noord. Rond enkele waterpartijen heeft men hier de natuur wat meer zijn gang laten gaan, hetgeen geresulteerd heeft in brede rietkragen met wilgenopslag. De week ervoor was er regen gevallen waardoor er net voldoende paddestoelen waren om van een geslaagde excursie te kunnen spreken. De aanwezigheid van Kees Uljé was merkbaar aan de negen soorten *Coprinus* (waaronder *C. impatiens* en *C. cortinatus*). Ook werden zeven soorten *Psathyrella* op naam gebracht, waaronder zeldzaamheden als *P. canoiceps* en *P. lutensis*. Een mooie toef *P. multipedata* is van alle kanten gefotografeerd." ..

"Het Geestmerambacht is een vrij groot recreatiegebied ten noorden van Alkmaar en eveneens zo'n 15 jaar oud, en ook op kleiige bodem. Dit gedeelte leverde niet zo veel op, maar 's middags kwam de zon door en werd het behoorlijk warm waardoor het animo iets afnam. .. Hier o.a. *Coprinus hiascens*. Wat in het veld *Exidia cartilaginea* werd genoemd, een geelachtig bruin wordende trilzwam op een populierestam, bleek toch *Myxarium hyalinum*. De waargenomen kalkinsluitingen bleken thuis gezichtsbedrog en de basidiën hadden geen gespen."

12 oktober - Bleiswijk, langs de Rotte, recreatiepark, 2 kilometerhokken (104)

Dit terrein is vergelijkbaar met het vorige, met dit verschil dat het vermoedelijk iets ouder is. De mycoflora heeft de karakteristieken van een bos op klei. Opvallend waren de rijkelijk aanwezige *Pluteus*- en *Pholiotina*-soorten op de met

houtsnipppers bedekte paden. *Pluteus phlebophorus* en *P. murinus* groeiden hier bij duizenden, vaak met zeer grote exemplaren (*P. phlebophorus* met hoed tot 10 cm doorsnede). Vezelkoppen waren talrijk op de kale kleigrond onder de bomen. Andere opvallende soorten waren *Macrocystidia cucumis*, *Clitopilus prunulus* en *Tubaria confragosa*.

19 oktober - Ten zuidwesten van Beilen, Lheebroekerzand, 2 kilometerhokken (111)

In dit terrein rond ven "Kliploot" met *Juniperus*-struweel en wat bos en heide op stuifzand hebben we van 1958 tot 1987 naar paddestoelen gekeken. Dit bezoek werd voor mij dus een afscheid van voorbije jaren. In een dichte Jeneverbes stond *Mycena amicta*, eerder gevonden in 1960 en 1969. Ook troffen we *Amylostereum laevigatum* aan die hier voor het eerst werd verzameld door M.A. Donk op 25 september 1960 en vervolgens in 1970 en 1988 door ondergetekende. Buiten het struweel leverde een groep jonge dennetjes ons wat mycorrhizasoorten op: *Suillus luteus* en *Rhizopogon luteolus*. Het cantharellenplekje van Lies Jansen was leeg. Langs een pad bij een Eik vonden we *Boletus erythropus* en *Gyroporus cyanescens*. De laatste mag dan zeer zeldzaam zijn, dit exemplaar was foeilelijk; toch op de foto dus.... Aan het eind voerde de wandeling langs een fietspad met schelpengruis wat de nodige Vaalhoeden, Veldridders en een Rose pronkridder (*Calocybe carnea*) opleverde. 't Was een mooie dag met fijne mensen.

26 oktober - IJsselvallei, Hackfort - Klinkerweg (63) en Landgoed Suideras (144)

Deze omgeving biedt nog veel schoons; lanen en landgoederen op zavel. Zowaar nog stukjes van Nederland die niet elke tien jaar worden verkaveld. Een zonnige schrale dag was het. In de ochtend moest de hele groep, 20 deelnemers, figuren in TV-opnamen waar achteraf slechts luttele seconden van werden uitgezonden. Was het als reactie op het tijdverlies, dat iedereen 's middags zo actief was, en dat daardoor het jaarmaximum in een halve dag werd bereikt? Het lijstje van zeldzaamheden is te lang, ik kies dus een paar mooie uit: een Donkere pronkridder, *Calocybe obscurissima*; vijf Parasolzwammetjes waaronder *Lepiota boudieri*, *L. pseudoasperula* en *Leucocoprinus georginae*. De laatste zou je ook "Parasolletje-roer-me-niet" kunnen noemen want dit tere paddestoeltje verkleurt direct oranje-rood na aanraken. Verder *Mycena flavescens*, een *M. filipes*-achtig dingetje (ook microscopisch) maar met een heldergele lamelsnede.

27 oktober - Goedereede, Kwadehoek, 2 kilometerhokken (64) en Ouddorp, de Westduinen, 2 kilometerhokken (78)

De stilte van het oude havenstadje Goedereede werd verbroken toen een groep van 40 mycologen zich verzamelde bij het café. Geen gewone toeristen zo te zien; en er werd ook Vlaams gesproken. Kort daarna slingerde een colonne auto's langs de akkertjes richting Kwadehoek. Daar gekomen verdween het gezelschap spoedig tussen duinen, sluffer en struweel, worstelend met Duindoorn, Roos en Judasoor. Het jonge landschap leverde niet veel, maar toch wel leuke soorten op: vier soorten *Omphalina*: *O. galericolor*, *O. obscurata*, *O. pyxidata* en *O. rustica*.

Verder o.a. *Coprinus sclerocystidiosus*, *Hebeloma vaccinum*, *Hohenbuehelia culmicola* (ook op 18-11-89, op Helm) en *Rhodocybe fallax* (ZZZ). In het buitenduin stond een stinkzwam die na uitvoerig beraad toch *Phallus impudicus* bleek te zijn.

's Middags dwaalden groepjes auto's langs allerlei hegetjes en weggetjes richting de Westduinen, waar men elkaar weervond. De oogst van de middag was royaler. Hier vond men het hoogste aantal mosklokjes van dit jaar (acht) waaronder *Galerina luteofulva*, *G. calyptrata*, *G. uncialis* en *G. unicolor*. Verder zes soorten Vlekplaten waarbij *Panaeolus olivaceus* die ook 's morgens gevonden was. Op een kegel van de Zeeden stond *Mycena seynii* en op Kruisdistel *Pleurotus eryngii*. Verder had André de Haan nog o.a. *Tephrocye oldae* (ZZZ) verzameld en Jean Schavey een "harig dwergbekertje" groeiend op *Juncus*, *Dasyscyphus apalus*.

31 oktober - bij Varsseveld, Anholtse broek (83) en Idink en Nibbelinkbossen (60)

Het eerste terrein heet wel "broek" maar tegenwoordig kan dat wel droog zijn. 't Waren allebei gemengde bossen. In het eerste terrein hadden de fungi nogal geleden van de koude schrale wind door het ontbreken van dichte bosjes. Het tweede terrein had wat dat betreft misschien meer kunnen opleveren, ware het niet dat de motivatie zoals wel vaker gebeurt, wat afnam. Het zag er allemaal ook zo gewoontjes uit, geen echte bijzonderheden. Behalve dan die *Xerocomus pruinatus* (Vellinga, 1992) en *X. parasiticus*. De korstjes boden een alternatief o.a. *Ascocorticium anomalum* (de enige twee meldingen) en *Cristinia helvetica*. In dit late beeld past *Galerina stylifera* die ondanks de vorst nog een poosje door gaat.

2 november - Wassenaar, landgoederen Clingendael (131) en Oosterbeek (52)

De paddestoelenwerkgroep Wassenaarse parken werd versterkt met 14 tot een groep van 19 deelnemers. Sinds 1965 verzamelt men de gegevens van deze wandelparken; toch had men 21 soorten nog niet eerder in Clingendael gezien. Een prachtige vondst was *Dermocybe anthracina* onder loofhout. De hoed is koper-roodbruin, de lamellen roodbruin, de steeltop lila en daaronder is de steel prachtig scharlakenrood, terwijl deze eindigt met een violet velum. Verder nog vrij veel bijzonderheden zoals *Camarops polysperma* (ascomycete op levende elzestammen, in Nederland en Duitsland op de rode lijst), *Coprinus ellisii*, *Inocybe phaeoleuca*, en de prachtig gekleurde *Clavulinopsis laeticolor*. *Mycena cinerella* was nog niet van eerdere excursies in deze serie gemeld.

3 november - Ruurlo, Lievevelderbroek en Lievevelderbeek, 2 kilometerhokken (75)

Te oordelen naar het voorkomen van *Marasmius limosus* (op zeggen en riet) betreft het hier een omgeving waar nog wel water was, maar verder was ook hier het nodige (?) naalddhout want er stond *Calocera viscosa*. 't Zal wel een verrassing geweest zijn om eens een rode *Collybia butyracea* (de echte!) te vinden, maar heel zeldzaam is die niet. Bijzonder zijn wel *Cortinarius saturninus* var. *bresadolae* en *Conocybe subovalis*. Als klapstuk van de veiling moet *Aleuria bicucullata* met zijn opvallende sporenornamentatie worden genoemd.

9 november - Texel, zuidwest kust, 4 kilometerhokken (87)

Elf deelnemers togen naar Texel. 't Was wel uitwaaien met die regen en wind. De resultaten zijn wel zo, dat ik me afvraag hoeveel ruimte de Coolia-redactie mij heeft toegedacht. Op Texel waren de meeste wasplaten (tien) van dit jaar waaronder *Camarophyllus russocoriaceus*, *Hygrocybe acutoconica* en *H. coccinea*. Verder een paar steeds zeldzamer wordende Clavariaceae: *Clavulinopsis helveola*, *C. luteoalba* en *Ramariopsis tenuiramosa*. In het beeld van de "Hygrophorus-weitjes" past de vondst (enige melding) van de prachtige Zwartsneesatijnzwam, *Entoloma serrulatum*. In een heischraal grasland met kruipwilg stond *Cortinarius trivialis*, in andere kruipwilgstruwelen met duinroosje *Geastrum badium* en *Lepiota fulvella*. Vlak achter de zeereep met helm was in het zand *Cyathus stercoreus* te vinden (Jalink, 1992).

Enige mensen bleven wat langer op het eiland, en bezochten op zondag de Slufterbollen (25) en Burger Nieuwland (4).

9 november - Klundert, terrein ten westen van Moerdijk (84)

Het bezochte terrein bestaat uit jong loofbos afgewisseld met kortgrazig grasland. Dit veelbelovend geheel staat op een bodem van opgespoten havenslib en klei. De zeven deelnemers moesten wel even door de zure appel heen bijten; 't was nat en het was koud. "Vandaar ook de beperkte soortenlijst." Namen zoals *Inocybe halophila*, *Melanoleuca rasilis* en *Tulostoma fimbriatum* laten zien dat er nogal wat "duinfungi" te vinden zijn. Op een met mos begroeide brandplek groeide *Cortinarius romagnesii* en op stengels van Brandnetel *Pterula gracilis*. Verder vond men o.a. *Lyophyllum fumatofoetens*, *Mycocacia fuscoatra* en *Octospora wrightii* (Keizer, 1987). Na wat heen en weer schrijven kon een soort aan de Nederlandse lijst worden toegevoegd nl. *Psathyrella globosivelata* (Gelderblom, 1992).

16 november - Bergen, Duinbos, 2 kilometerhokken (134)

Deze duinbossen zijn voor Nederlandse begrippen bijzonder waardevol. Met name het Gaffeltand-Eikenbos heeft zich hier gehandhaafd terwijl dat vegetatietype landinwaarts aan het verdwijnen is. 't Was mooi weer na nachtvorst, en er waren 18 deelnemers. De paddestoelen hadden ijskorstjes, en ieder die dat heeft meegemaakt weet dat daardoor de determinatie van vele soorten ernstig wordt bemoeilijkt. Desondanks vond men acht soorten *Russula*, waarbij de enige melding van *R. sardonica*. Ook *Ischnoderma benzoinum* werd alleen hier gezien. *Panellus serotinus* is een laatkomer en is alleen op deze dag gevonden en op 23 november. Bijzondere vondsten zijn *Fayodia pseudoclusilis*, *Inocybe tarda*, *Mycena erubescens* en *Ramaria myceliosa* (ook in 1990).

23 november - Zeeland, gemeente Wissenkerke, Goudplaat (122)

Het natuurreservaat hangt op de kaart als een grote puist onder Kamperland, en is drooggevalen in 1961 na afsluiting van het Veerse gat. Het bosgedeelte werd ingeplant in 1966 met gemengd loofhout. De bodem bestaat uit kalkhoudend zand en gedeeltelijk uit klei. Het bos wordt afgewisseld met grasland en landbouwgrond. Er is een vrij grote kreek die gedeeltelijk aan het verlanden is.

Met 17 mycologen heeft men hier het excursieseizoen afgesloten. Natuurlijk had het al gevoren, maar dat neemt niet weg dat dit een van de vijf beste bezoeken van het jaar was. Zo werd op Koninginnekruid een ascomyceetje gevonden van het geslacht *Allophylaria* (Helotiaceae) dat eerst voor een nieuwe aanwinst werd gehouden, maar later *A. macrospora* bleek te zijn. Op de zaagsnede van een knotwilg vond men *Bisporella subpallida*. Door twee personen werd *Flammulaster granulatus* in de strooisellaag gevonden en bewaard. Zo ging het ook met *Mycena adonis* var. *coccinea*, een variëteit van dit wonderschone klokje met iets meer en intenser gekleurde "make up". Nu we het toch over rode fungi hebben, *Sarcoscypha coccinea* s.str. was er ook. Evenals in landgoed Suideras stond hier, bij eik, *Tricholoma sculpturatum*. Kortom, er was meer dan ik hier kan opsommen.

Zelfs een mager jaar biedt mycologisch vele rijkdommen, maar langzamerhand heeft de vorst een eind gemaakt aan 't paddestoelenfeest:

Givré

Berijpt, verstijfd, de kleur verloren,
de broze steeltjes vastgevroren;
de klokjes zijn geknakt
en in een sneeuwlaag ingepakt.
Het tere leven lijkt gebroken.
Wat leeft is onder 't bladerdek gedoken.

LITERATUUR

- Arnolds, E.J.M., 1984. Standaardlijst van Nederlandse macrofungi. Coolia 26 (Supplement).
 Arnolds, E., 1989. A preliminary red data list of macrofungi in the Netherlands. Persoonia 14: 77-125.
 Arnolds, E., E. Jansen, P.J. Keizer, M. Nauta, M. Veerkamp & E. Vellinga, 1992. Standaardlijst van Nederlandse macrofungi. Supplement 2.
 Benjaminsen, F., 1990. De NMV op stap in 1989. Coolia 33: 69-74.
 Chrispijn, R. & E. Jansen, 1991. De excursies van de NMV in 1990. Coolia 34: 65-75.
 Eriksson, J., K. Hjortstam & L. Ryvarden, 1978. The Corticiaceae of North Europe. Vol. 5. Oslo.
 Gelderblom, J., 1992. *Psathyrella globosivelata*, een nieuwe soort voor Nederland. Coolia 35: 121-124.
 Jalink, L., 1992. Zoek eens naar het Mestnestzwammetje. Coolia 35: 13-14.
 Keizer, P.J., 1987. *Octospora wrightii* in Nederland. Coolia 30: 83-85.
 Senn-Irlet, B., 1992. *Crepidotus* in Nederland. Coolia 35: 1-12.
 Veerkamp, M., 1992. Bijzondere vondsten en waarnemingen - Drie zeldzaamheden binnen tien meter. Coolia 35: 32-33.
 Vellinga, E.C., 1992. Bijzondere vondsten en waarnemingen - Een zeldzame fluweelboleet. Coolia 35: 61-63.